

MAGAZIN

cultural-istoric și de informație

REVISTĂ A ROMÂNILOR DE PRETUTINDENI

Director: Vasile TODI

Redactor-șef: Ștefan TARJOC

Restituirii

Omul revoltat

Hitler prezintă cazul, poate unic în istorie, al unui tiran care n-a lăsat nimic după el. Pentru el însuși, pentru poporul său și pentru omenire, el n-a fost decât sinucidere și crimă. Șapte milioane de Evrei asasinați, șapte milioane de Europeni deportați sau uciși, zece milioane de victime ale războiului n-ar fi încă destul pentru istorie pentru a-l judeca: ea e obișnuită cu criminalii. Dar chiar distrugerea justificărilor ultime ale lui Hitler, adică a națiunii germane, face de-acum înainte din acest om, a cărui prezență istorică, timp de

ani, a obsedat milioane de oameni, o umbră inconsistentă și mizerabilă. Depoziția lui Speer la procesul de la Nürnberg a arătat că Hitler, atunci când ar fi putut opri războiul înainte de dezastrul total, a vrut sinuciderea generală, distrugerea materială și politică a națiunii germane. Singura valoare, pentru el, a rămas, până la capăt, succesul. Pentru că Germania pierdea războiul, ea era lașă și trădătoare, ea trebuia să moară. „Dacă poporul german nu e capabil să învingă, el nu e demn

Adevăr târziu

„Ca să înțelegi evenimentele istorice, îți trebuie zece de ani, uneori chiar sute. Dar cei care au fost în interiorul lor, le știu.”

Nicu Ceaușescu

să trăiască”. Hitler a hotărât, deci, să-l târască în moarte și să facă din sinuciderea sa o apoteoză, pe când tunurile rusești făceau deja să se crape zidurile palatului berlinez.

Albert CAMUS

Crezul nostru

Crezul nostru creștin așa cum decurge din Evanghelii, din învățătura Sfinților Apostoli și a ucenicilor lor, se reazimă pe faptul învierii. Măritul Pavel pe bun drept susținea: „... dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică și credința voastră”.

Din chiar primele începuturi ale existenței Bisericii, creștinii s-au considerat a fi nimic altceva decât „martori ai învierii lui Hristos”.

✠ NICOLAE
Mitropolitul Banatului

starea poeziei

Iar nu barbar ...

„Sunt fericit că m-am născut om iar nu animal, bărbat iar nu femeie, Grec iar nu barbar...”

Când starea ierbii se face verde
încât pare a vorbi
îmi pare rău și jale îmi este
că nu sunt grec.

Când se împodobesc în jurul semințelor
merele cu divina carne de măr
și vântul le face să fie rotunde,
îmi pare rău și mi-e jale că nu sunt grec.

Când trece și gerul cel mare
acoperindu-ne cu domnia sa,
lăsându-ne să-i fim numai umbră orbitoare
totdeauna numai dedesubt zburătoare

cum peștii din marea cea mare, -
îmi pare rău și mi-e jale
că nu sunt grec.

Când sunt, când exist
când de acestea două nu-mi pare rău
mi-e jale că aș fi putut să fiu grec
dar nu sunt.

NICHITA STĂNESCU

„Odihnind” în bibliotecă

Înșela marele însingurat de la Paris, Emil Cioran, atunci când în Jardin de Luxemburg, îl atenționa protector pe un evreu din America, pictor cu preocupări metafizice, spunându-i: „Aveți grijă, ce se va întâmpla când americanii își iau mâna de pe evrei!” Corect, cred eu, și va confirma istoria, îndemnul la prudență ar fi trebuit să sune astfel: „Aveți grijă ce se va întâmpla cu America când Israelul își va lua mâna de pe ea”. ● Când părăsești Bucureștiul cu avionul, având destinația Paris, trecerea rapidă are un asemenea impact încât senzația pe care o încerci în momentul în care ai ajuns, o compari cu secvența filmului „Vrăjitorul din Oz”, unde imaginea alb-negru devine tehnicolor. ● Ca unul care „a trăit în imaginație, ceea ce experiența istorică prea tânără

1907: țărani răsculați, în viziunea pictorului Ștefan Luchian.

nu i-a putut pune la dispoziție”, după cum constata maestrul Șerban Cioculescu într-o cronică făcută creației mele poetice din „România literară”, nr. 48 noi. 1985, înțeleg mai profund starea lui Camil Petrescu atunci când lucra la Act venețian, el care nu văzuse Veneția. ● Ciudată ortografie are tristețea evreiească pe internet: Memorialul Holocaustului... ● Viorel Tănase – cel mai vârstnic legionar din România de azi, 101 ani! – într-un interviu dat „Cuvântului Legionar”, are o observație interesantă împotriva homosexualilor: „Eu sunt de la țară și n-am văzut, în 100 de ani, un berbec călărind alt berbec!” Iar se pun rău legionarii cu cei care conduc România...

Vasile TODI

ANUL XV
Nr. 7 (185)

IULIE
CUPTOR

Tel. 0721.935.392
Fax: 021.519.9551

www.magazinmr.ro
magazinmr@yahoo.com

ISSN:
1453-2700

2009

ECOUL ALEGERILOR PENTRU PARLAMENTUL EUROPEAN

Deși absenteismul electoral a fost prezent în toată Europa la aceste alegeri s-a manifestat mai pregnant la noi (cu 27% din total înscriși pe listele electorale), totuși previziunile electorale reflectate și în sondajele de opinie s-au respectat în cea mai mare parte, cu unele excepții. Astfel au surprins rezultatele realizate în alegeri de cuplul Vadim-Becali (ce arată și unele sondaje dirijate) care ajutându-se reciproc au depășit cu mult pragul electoral, peste previziunile din sondaje și peste cele ale „specialiștilor”, din domeniu. De asemenea a mai surprins candidata „independentă” Elena Băsescu, care cu un slogan și un mesaj propriu a obținut peste patru procente din sufragiile exprimate.

S-a adevărit și de această dată disciplina electoratului UDMR care s-a prezentat la vot într-o proporție mai mare ca-n restul țării obținând peste nouă procente și cu aceasta 3 locuri în Parlamentul European.

Aceste alegeri au demonstrat dacă mai era cazul, plictisul și neîncrederea alegătorilor români atât în politicienii noștri cât și în Parlamentul european.

Totodată, aceste alegeri au demonstrat rolul pozitiv al coalițiilor în situația și contextul european actual (vezi cuplul Vadim-Becali, alianța PSD+PC, și cele două curente), etc.

Mai rămâne doar ca și cei aleși, să nu uite de țară și de greutățile ei, de la scara avionului, indiferent de cine au fost aleși (să reprezinte România) și din ce grup parlamentar vor face parte. Se va mai da în culisele politice a PDL și PSD încă o luptă fără menajamente pentru numirea Comisarului European din partea României (care trebuie numit de Guvern) și care ar trebui să îndeplinească anumite criterii de competență funcție de mandatul acordat țării noastre în conducerea europeană, dar în mod sigur noi suntem în stare să-l numim altfel.

Sperăm ca reprezentanții României în Parlamentul și conducerea Europei să fie ROMÂNI.

Dr. ec. Ștefan TARJOC

Responsabilitatea politică

Pe scena politică românească abordarea unui subiect pe tema responsabilității este o încercare dificilă, o problemă complicată în sensul conștientizării faptului în sine. Majoritatea demnitarilor în momentul când ajung să-și ocupe postul râvnit atât de mult și pentru care a investit efort și bani grei, printr-o pierdere cronică de memorie, uită toate promisiunile electorale sau le adaptează în funcție de necesitățile personale. În loc să fie reprezentanții electoratului, segmentului din electorat care i-a propulsat în funcția visată, ei devin niște activiști ai propriilor interese. Și în timpul mandatului cu greu pot să fie coborâți la realitatea pe care, cu atâta spirit critic și înflăcărare, o descopereau, demascau chiar ei în plină campanie de promisiuni într-o viață mai bună.

Desigur, campania e altă poveste, multe promisiuni colorate vor rămâne doar pe stâlpi, în vitrine, pe pancarte și afișe puse pe fațadele sau lateralele clădirilor. Doctrină politică, planuri de acțiune pe termen lung sau scurt, toate acestea nu vor fi aplicate niciodată, clivajul dintre promisiune și faptă este insurmontabil.

Prezența îngrijorător de scăzută a electoratului la vot, mobilizările cu 12 comunist, disperate uneori, nu fac decât să semnaleze prăpastia dintre casta politicienilor și masa electoratului păcălită timp de 20 de ani, agonia unei democrații cu mască. Mai rău, cei ce ajung să reprezinte și în

Poze regăsite

Echipa legionară care l-a împușcat pe Duca, NICADORII: Nicolae Constantinescu, Iancu Caranica, Doru Belimace (de la stânga la dreapta)

afară, la Parlamentul European, interesele României și perspectiva dezvoltării acestei țări, din nefericire, sunt tot un rezultat al mașinațiilor de culise ale castei politicianiste de pe Dâmbovița. Ar fi fost normal ca politica să fie făcută de intelectuali adevărați, așa cum și definea Emile Zola pe cei învățați care se implicau în problemele comunității (orașului, țării). Termenul de intelectual a fost folosit pentru prima dată în contextul celebrului caz Dreyfus, din 1898, în articolul „J'accuse” al scriitorului francez menționat mai sus. Aici nu este vorba despre o implicare din interes strict personal, cum se întâmplă în multe cazuri în România, fără ca politicienii să conștientizeze că imaginea lor poartă toată mizeria în care au târât populația păcălită. Înțeleg prin intelectual adevărat, să nu spun „de rasă”, cum îl numea Mircea Eliade, în înțelesul său, un om învățat care conștientizează că nu are bogăția obținută prin jaf, legal sau ilegal, îl reprezintă pe unde merge, ci masa mare de oameni săraci. Un om politic este privit prin prisma a ceea ce a înfăptuit din programul de campanie, cuvântul său, prin modul în care a soluționat diversele probleme ale comunității al cărei reprezentant este pe termenul mandatului. Ori, ce se întâmplă în realitate într-o țară cu mari posibilități, potențial uman nevalorificat pe măsură și multe alte avantaje date de natură, ne redă un scurt-circuit în gândirea celor aleși față de cerințele celor pe care-i reprezintă. Ruptura legăturilor nu e de scurtă durată, politicienii au devenit în cei 20 de ani de la așa-zisa revoluție prosperi oameni de afaceri, o castă privilegiată într-o țară îngrozitor de înapoiată și săracă.

Ce uimește odată cu scurgerea timpului? Faptul că în față ies neîncetat oameni lipsiți de carismă politică, de orice valoare necesară în funcții administrative, din nefericire, iresponsabilii, infractorii împinși în față de o media la fel de coruptă, se afirmă în detrimentul unor oameni capabili, dar lipsiți de susținerea financiară a sistemului. Perspectiva României în aceste condiții este sumbră, lipsa responsabilității politice va duce la o societate mutilată, bolnavă și lipsită de reacție la orice tendință dictatorială. Probabil, asta se dorește în casta celor ce au făcut din politică o afacere prosperă doar pentru ei.

Un popor sărac, lipsit de vlagă, de posibilitatea unei gândiri critice este ușor manevrat de către aleși, personaje mesianice de conjunctură sau apocaliptice, dacă ținem cont de ipocrizia prin care-și arată credința.

În acest sens, ar fi o soluție la oprirea mersului spre un conflict civil de proporții nebănuite, o rezolvare doar în cazul în care politicienii ar reveni din starea de imponderabilitate față de realitate și ar fi apreciați după împlinirea promisiunilor de campanie, în fond, respectul față de electorat.

Marius NIȚOV

redactor-șef „Jurnal de Gătaia” al Trustului de Presă „Magazin”

“Mocioneștii au fost glasul și sabia națiunii.” Avram Iancu

Puțini știu cum debutează Evanghelia după Ioan, dar și mai puțini sunt cei care se dumiresc sub greutatea adevărului ei. Sub semnul cuvântului veșnic am invitat în ziua de 11 mai a. c., directori de instituții, scriitori și artiști într-un periplu, care să ne dovedească fără tăgadă, adevărul biblic.

V. Todu

Și frumoasă de primăvară ca un grânar curat aflat în așteptarea recoltei. Ieșim din Timișoara la despletitul zorilor, ca unii care am plecat cu noaptea-n cap, așezându-ne cu temei la drum. Timișoara, Lipova, Miniș, Săvârșin, Birchiș, Bulci, Căpâlnaș, într-un cuvânt, drum prin imperiul Mocioneștilor, a căror avere s-a zidit la Moscopole în sudul Albaniei, s-a înobilat la Viena și s-a risipit pe pământul care se cheamă azi, România și cu sprijinul lor.

Dar cine au fost Mocioneștii? Pentru Rizi, Udrea și 80% din locuitorii Parlamentului României, un nume despre care îți pot vorbi a doua zi după ce le pui întrebarea. Pentru opinia românească, Mocioni e numele de familie care a păstrat nestinsă flacăra românismului la limesul imperiului dualist. „Fără Mocionești,” spune lectorul universitar Anton I. Pica în prefață cărții doamnei Delia Micurescu, *“Taina izvoarelor”*, „această zonă a României n-ar avea interes istoric. A fost fără îndoială cea mai ilustră familie a Neamului Românesc.” Dar are nevoie de laudă familia despre care Crăișorul Munților a rostit vorbele din începutul însemnărilor mele? Și totuși, nu pot porni la drum, fără să le amintesc prietenilor mei de eroismul legendar a doi frați Mocioni, înrolați la cererea lor, în rândul armatelor creștine la 1697, din care unul a pierit în luptele de la Zetna în același an, iar celălalt, preotul Petru, care slujind ca duhovnic în oastea principelui Eugen de Savoya, a căzut cu spada în mână sub zidurile Timișoarei, pentru eliberarea Banatului de sub otomani. Numai știind acestea, putem pricepe la grandioasa sa dimensiune, gestul lui Petru, membru al Dietei din Pesta, fiul lui Ion Mocioni, care refuzând titlul nobiliar de baron acordat de împărat, înapoiază acestuia toate decorațiile primite, retrăgându-se definitiv din serviciile curții imperiale. Motivul? Neîndeplinirea cererilor reprezentanților națiunii române! La puțin timp după aceasta, Petru, prietenul și susținătorul material al lui Avram Iancu, este ucis de portarul castelului său din Pesta, care îi înfige cuțitul în spate.

Al doilea fiu al lui Ion Mocioni, Andrei, intrat în viața publică la 26 de ani, ajuns primpretor, apoi comisar districtual pentru Banat, urmează exemplul fratelui său, retrăgându-se din serviciul imperiului. El este acela care alături de Vicențiu Babeș, a întrezărit speranța învierii unui partid național al românilor, vis care avea să-l împlinească nepotul său, scriitorul Alexandru Mocioni. Dar coroana arborelui genealogic al acestei familii are dimensiuni imperiale și nu poate fi cuprinsă în patru pagini de gazetă. Iar faptele lor mărețe nici măcar într-o bibliotecă. Toți vlăstarii acestei nobile familii au trăit pentru un singur țel: drepturile românilor! Pentru apărarea acestor drepturi, a fost asasinat de sârbi și cel mai mic fiu al lui Ioan, Lucian. Viața i-a fost curmată, la fel ca și cea a fratelui mai mare, Petru, într-un asasinat politic, în timp ce se întorcea la castelul său din Vârșet, de la logodnica sa, căreia îi prezentase inelele de logodnă, scoase în aceeași zi de la bijutier.

Ciudată e viața! Peste ani, pentru cauza sârbilor care l-au asasinat pe tânărul Lucian, Teleky Pall, fratele ginerelui lui Anton Mocioni care luase în căsătorie pe Tinca Mocioni cu rădăcini de familie Foeni-Căpâlnaș și Bulci, își ridică singur viața în numele onoarei impuse de un tratat. Ce s-a întâmplat de fapt? Conte Teleky primește în calitate de prim ministru al Ungariei pe ambasadorul Germaniei la Budapesta în audiență. Ambasadorul cere premierului maghiar aprobarea pentru atacarea Yugoslaviei și din Ungaria. Teleky Pall a spus ambasadorului german că în momentul respectiv există un tratat de bună vecinătate care trebuie respectat. Ambasadorul a declarat sentențios că intenția

Germaniei va fi tradusă în fapt și a plecat. După ieșirea din cabinet prim ministrul Teleky Pall și-a scos revolverul din sertarul biroului trăgându-și un glonte în cap. Acest fapt a fost povestit învățătorului Iosif Dohangie Cojan de către Tinca Mocioni. Tot de la Tinca a aflat învățătorul Cojan despre originea macedo-română a doi apropiați ai casei Mocioni: Emanuel Gojdu și Moise Nicoară. Pe urmele acestui neam cu destin tragic, dar glorios, întemeiat de preotul Constantin Mocioni, presbiter greco-neunit, venit în anul 1747 din Macedonia în Ungaria („Anno 1747 ex Macedonia în Hungarium advena“ și mort la Pesta în etate de 110 ani („Pestani mortus aetati suae anno 110”) și împărțit, la jumătatea celor trei sute de ani de existență, în două tulpini – de Tockay și de Foeni – am purces la 11 mai 2009, noi, niște oameni...

De-a lungul acestui drum, am vorbit și de Eugen, prefect al județului Severin, de Andrei, care înștiințat de contele Zechy în anul 1865 de intenția împăratului Francisc Iosif, de a ridica membrii familiei Mocioni la rangul de conți – titlu care conferea și demnitatea de membru de drept în „Casa Magnaților“ (Senat), Andrei prin același contele îi răspunde: „Spune-i să-mi redea cel puțin pacea, dacă nu-mi poate restitui încrederea ce mi-au răpit-o cei de sus”. Curtea de la Viena, a încercat în repetate rânduri înobilarea familiei Mocioni dar de fiecare dată a fost refuzată. Acum când scriu aceste rânduri îmi revine, din amintire refuzul lui Antoniu: „Cei de sus ne cred netrebniți sau nebuni și nu știu că unui Mocioni i-ar fi rușine a ieși între oameni cu titlu de comite (grof) pe cât timp țin mizerabila situațiune de astăzi a Națiunii Române”. Refuzul său, plin de demnitate, a fost consemnat spre bucuria românilor urgisiți, de revista *Albina* nr. 22 din 1869. Și încă ceva demn de ținut minte: **niciun vlăstar din familia luptătoare și istorică a Mocioneștilor, n-a acceptat decorații, ranguri ori titluri de la împăratul Austriei și regele apostolic al Ungariei, Francisc Iosif, după cum consemnează Delia Micurescu, iubitoare atentă a ilustrului neam, în cartea sa, “Bata”.**

La distanță de un veac și mai bine, înțeleg repulsia Mocioneștilor pentru titluri și decorații imperiale, parafrăzând întrebarea celebră a prietenului lor, Avram Iancu: „Cum să se lase decorat un neam martirizat, de o casă de secături?” Și cu cât dorința Vienei de a-i apropia devenea mai opresivă, cu atât refuzul lor se înrădăcina mai statornic iar popularitatea omeniei lor era cântată în Ardeal și Banat:

„Frunză verde de săcară
Aidați, frați,
s-alegem iară
Pe Mocioni din Banat
Să ne fie ablegat*
Nu ne treabă renegat,
Ci Român adevărat.“
* (reprezentant, deputat)

Astfel suna „cântarea” electorală a românilor oropsiți, îndată după restaurarea Constituției ungare, când un alt Mocioni, de Foeni, devenea deputat cu majoritate absolută în Camera Ungară unde vreme de 10 ani a prezidat grupul parlamentar al naționalităților.

Spațiul tipografic limitat, îmi obturează dorința de a scrie tot ce am povestit invitaților mei. Îmi rezerv totuși bucuria de a scrie, atunci când voi ajunge cu însemnările mele la Birchiș, despre scriitorul Alexandru.

(continuare în pag. a 4-a)

Vasile TODU

La crama contelui Grassalkovich

(urmare din pag. a 3-a)

Vă întrebați, probabil, de ce am ales începutul Sfintei Evanghelii după Ioan, drept titlu? Pentru că fără ajutorul cuvântului, trecerea Mocioneștilor pe acest pământ, abia dacă ar mai fi pălpâit în amintire. Numelui omenesc nu-i asigură perenitate nici copacul sădit, nici piatra tombală. El se veșnicește doar prin cuvântul așezat în rafturile bibliotecilor. Asta a știut bine Ionel Mocioni, atunci când, în 1936 i-a cerut rectorului Academiei Teologice Ortodoxe Române din Arad (ca fost profesor, timp de trei ani la familia Mocioni de Căpâlnaș), să scrie monografia familiei.

Ieșim din Lipova și „sat se-nșiră de sat, și lung șir de dealuri acoperite cu vii.” „Ce-i aici în timpul culesului, aceasta nu poate s-o știe decât cel ce-a văzut cu ochii lui,” ne spune Slavici în *Mara*. „Serile viind dinspre Arad, pe șesul neted, vezi în fața ta parcă un alt cer, focurile ce ard la crame, prin păduri și prin fânețe acum cosite și lăsate pășune. Din când în când, răsună prelungit câte o pușcă descărcată, încât simți pe nevăzute că e lume-lume, multă lume, risipită pe acolo, pe dealuri și văi.” De serile culesului descrise de Slavici, ne desparte un anotimp. Doar cramele ca niște madone negre, de veacuri stau la locul lor. Pe cuprinsul podgoriei Miniș-Măderat, pivnițe vechi, sunt numeroase, dar noi, înainte de a păși în istoria Mocioneștilor, am făcut un popas degustător la aceea a contelui Grassalkovich – pivniță de mare capacitate, construită în anul 1749. Aromânul Anton Grasu, devenit Grassalkovich, după înobilare - asemenea contelui Grabowschi de Apadia, unchiul lui Șaguna venit din Crasova Macedoniei -, a fost cel dintâi negustor care a comercializat vinurile de Miniș în afara hotarelor țării. În anul 1745, el exporta vin roșu produs în aceste locuri în Cehia, Anglia, Suedia, Olanda, Polonia, Rusia, Elveția, Germania, America și Brazilia. Ce s-a ales din averea lui? Ce s-a ales și din aceea a Mocioneștilor ori a altora ca dâșii: praful și pulberea deșertăciunii. Doar Gizzella, prima regină a Ungariei, a scăpat hidrei uitării și s-a eternizat în memoria locului printr-o lucrare apărută în 1046 *“Deliberation”*, unde se pomenește fapta ei, petrecută la 1038 când a dăruit abației Bakonybél, cu încuviințarea soțului ei Ștefan I, opt vii situate pe dealul Macra, din raionul Minișului, împreună cu „tot atâția vieri.” „Dumnezeu s-o ocrotească, sârmana, că mult bine ne-a făcut,” îmi șoptește domnul Petrică Lighezan la aflarea regalului gest. Ieșim tăcuți din crama în care vinul se odihnește între faldurile istoriei. Mahabed Kuceak; îmi revine în minte acest poet, de la care am aflat locul, singurul loc unde strugurele se simte mai bine decât în brațele de frunze ale mamei sale:

„Cu părul în inele pe umeri revărsat,
Frumoasa fără seamăn în vie a intrat.
Și a cules un strugur. Da soarele-n apus.
Sub văl de muselină, pe piept, ciorchinu-a pus.
Și dintr-o dată vălul luci scânteietor
Iar strugurele viței îi spuse: „Pot să mor!
Mi s-a mplinit dorința: să stau pe pieptul ei
O zi, decât o mie sub frunze și cârcei!”

În Vatra regală

Într-un număr din anul 1881 al ziarului de limbă maghiară: „Arad es vidcke” (Aradul și împrejurimile), Teglas Gabor dă următoarea descriere a castelului din Săvârșin:

Castelul de la Săvârșin

„Venind cu trenul dinspre Arad, trecem pe lângă capela mică a satului Vinești și ajungem sub „Cetățuia” împădurită, în gara impozantă a Săvârșinului. Localitatea este mai departe, dar de la gară se vede castelul contelui Nadasdy. Parcul, întins, există din timpul familiei Forray. Pe

Biroul fostului președinte, Nicolae Ceaușescu, la Săvârșin

vremea când nu era cale ferată, spațiul de la locul de amplasare de mai târziu a gării și până la castel era o livadă numită „Livada lui Iyan”, locul unde boierii din împrejurimi se întâlneau pentru partide de tir. Din acei ani n-a mai rămas decât micuța „Gloriette” (pavilion din parc) de la poalele dealului Szent Ianoș.”

Castelul a fost construit între anii 1650-1680 de către familia Forray. În noiembrie 1781, răsculații lui Horea, cărora li s-au alăturat iobagii de pe domeniul Săvârșin, au dat foc castelului cât și bisericii romano-catolice de pe domeniul. Castelul a ars până în temelii și întreaga arhivă a fost distrusă. Din acest motiv nu se mai cunoaște succesiunea exactă a proprietarilor. Se cunoaște că domeniul din Săvârșin a intrat în posesia familiei Brunswick, în anul 1758, printr-o donație a împăratului din Viena, după încetarea ocupației turcești. Iulia Brunswick s-a căsătorit cu Andrei Forray și au avut trei copii: Ioan, Iulia și Zefiza. Familia Forray a reclădit castelul. S-a dovedit foarte curând că locul de amplasare al castelului nu a fost prea fericit ales, terenul fiind străbătut de o serie de ramificații subterane ale pârâului Troașului. Această situație a impus o asanare care s-a realizat prin construirea unei rețele de țevi colectoare subterane.

În fața lacului de la castel

Când mișcările revoluționare din 1848 au cuprins și valea Mureșului, castelul a fost din nou incendiat și apoi reclădit. În anul 1870 a primit forma în care se prezintă și astăzi, cu fațadele în stil neoclasic târziu.

Castelul are trei nivele: *demisolul* care cuprinde o sufragerie, spălătorie, magazii și anexe gospodărești inclusiv bucătăria; *parterul* care cuprinde holul de primire, o sală de recepții și o sufragerie; *etajul* care cuprinde trei apartamente și două garsoniere.

Complexul de clădiri din jurul castelului și aparținând acestuia, cuprinde un pavilion al administrației, diverse case ale fostului personal, o seră, o fermă, ateliere, o uzină electrică etc.

Castelul se află în mijlocul unui parc întins, cu multe specii rare de arbori (printre care brazi argintii, tuia piramidal, chiparoși, aluni turcești, platani și stejari seculari, un exemplar unicat de tomentos de China) și cu un lac în centrul căruia este o insulă.

Un membru al familiei Forray, groful Istvan (personaj bizar, autor al unei scrieri vestită la vremea ei, în care povestește călătoriile sale în Italia, Malta, Egipt etc) a fost cel care a adus, din drumurile prin țări exotice, o mare parte din copacii rari plantați în parc și care mai pot fi văzuți și azi. De parcul de la Săvârșin s-a ocupat și vestitul pomolog Ory Ferencz, prin anii 1857-1876.

După cum rezultă din actele privind familiile Forray, Nadasty și Huniyady, Iulia Forray s-a căsătorit cu groful Nadasdy Lipot și a stăpânit castelul împreună cu el. Conte Nadasdy a organizat pe

(continuare în pag. a 5-a)

(urmare din pag. a 4-a)

domeniul său o pepinieră a cărui grădinar a fost Zepser Sandor, care, între anii 1884 și 1887 a oferit spre cumpărare diverse sortimentele pomi fructiferi. Irma Nadasdy, fiica Iuliei Nadasdy s-a căsătorit cu contele Huniyady Carol. Aceștia doi au rămas la Săvârșin și după moartea contelui, survenită în anul 1933.

După moartea lui Carol Huniady, moștenitor a devenit fiul său, pe nume Carol Huniady, căruia Anton Mocioni îi cedează un castel al familiei sale aflat la Budapesta, în schimbul Săvârșinului: „Când a văzut prima dată castelul de la Săvârșin, cu parcul lui frumos, mama i-a spus domnului Mocioni că l-ar dori”, povestea într-o emisiune televizată fostul rege Mihai. Mocioni om simțit, zicem noi, a simțit bătaia pe șă, dăruind familiei regale întreg domeniul Săvârșin. Dacă lupul ar putea vorbi, ar avea multe de spus, spun aromânii...

Alexandru Mocioni

Birchiș

Înainte de Bulci e Birchișul. Aici, la 1 aprilie 1909, s-a stins din viață scriitorul Alexandru. Fala întregii dinastii. A trăit ca un filozof și s-a stins ca un suflet nevinovat. A fost, fără îndoială, cel mai distins vlăstar al familiei și cea mai luminată și reprezentativă figură în viața publică a Românilor din Ungaria și Transilvania în ultimele decenii ale veacului al XIX-lea. O mândrie a generației sale acest om de statură mică, încăpățânat și cu fizic gingaș. Pentru a vorbi despre el în „Monografia Familiei Mocioni”, Teodor Botiș folosește mai mult de jumătate din

cele 500 de pagini ale volumului. Noi vom spune atât: Almanahul Societății Academice Social-literare „România jună”m tipărit la 1888, în Viena, îl așeza pe Alexandru Mocioni alături de versurile lui Eminescu. „N-avea și n-are nici astăzi să se simtă prin nimic micșorat de asemenea vecinătate, pentru oricare altul, temută”, spunea despre această apropiere savantul Dimitrie Gusti. „Când literatura noastră științifică de specialitate va face istoricul apariției și dezvoltării teoretice a ideilor de națiune, cultură, stat de cucerire și stat național, ea va trebui să-l studieze, să-l amintească și să-l ia definitiv pe Alexandru Mocioni în bibliografia sa”, continuă savantul. Ce ar mai fi de amintit despre acest fruntaș al românismului, pe care Neamul Românesc l-a plâns ca pe Șaguna? Testamentul său, un model unic de voință ca urmașii să păstreze caracterul românesc și ortodox al familiei:

„Dorința mea este ca voi să luptați pentru susținerea și înflorirea familiei și să păstrați în toate împrejurările caracterul ei tradițional, național și confesional.

Acei membrii ai familiei, cari ar nesocoti aceste obligamente, să fie excluși din sânul ei asemenea ramurilor uscate. Descendenții de sex bărbătesc își vor ține drept datorie necondiționată, ca toți copiii lor, fără deosebire de sex, să fie botezați și crescuți în sânul bisericii ortodoxe. In cazul unor căsătorii cu persoane de altă confesiune creștină, să se pretindă ca o condițiune « sine qua non » trecerea acestora la biserica noastră. Dacă s-ar întâmpla ca între descendenții de partea bărbătească să fie vreunul care într-atâta s-ar uita de datorințele sale, încât din ori și ce cauză s-ar lăpăda de biserica sa, sau nu ar insista, ca confesiunea greco-orientală să fie religionea copiilor săi, - un astfel de apostat să fie privit ca atare și de ceilalți membrii ai familiei și ca unul exclus din sânul familiei să piardă beneficiul moștenirii favorizate, rezervată descendenților de sex bărbătesc.”

Castelului în care a trăit și a murit Alexandru Mocioni, azi doar o troiță îi mai amintește locul. Deșertăciune spune Ecclesiastul, totul e deșertăciune. Doar cuvântul e veșnic și el îi apropie din amintire în auzul nostru pe Mocionești.

Bulci

Castelul de la Bulci este clasic, fără fantezie obositoare și se desfață vara în ronduri de trandafiri.

Urmele trecutului se dezvăluie la tot pasul: artefacte din epoca romană (pietre fasonate, țigle, cărămizi cu ștampila LEG XIII GEMINA) sunt mărturie a importanței locului în primele secole ale mileniului 1, pentru că la est de sat, locul numit „Dâmbul lui Roman” să păstreze un tumul din epoca bronzului.

Însă cele mai spectaculoase descoperiri au fost relevate de arheologi, între anii 1976-1989, în punctul „Cetate” sau „La Mănăstire”, fiind identificate mai multe niveluri de locuire din neolitic și până în perioada medievală. Aici, în Evul Mediu se ridică o mănăstire benedictină, închinată Sfintei Fecioare. Dacă la începutul secolului al XIII-lea venitul ei se ridică la 5.000 de bolovani de sare, în anul 1423 în mănăstire mai viețuia doar un călugăr, pentru ca după 1542, mănăstirea să nu mai apară în documente, menționat fiind doar satul. Descoperirea, în secolul al XIX-lea, a unui clopot de la 1468 a reconfirmat existența mănăstirii, considerată la vremea sa un important centru cultural. Ca mărturie a trecerii ultimelor două secole peste zona arădeană este însă castelul de la Bulci.

Al doilea castel al familiei Mocioni - de data aceasta al ramurii de Foen - care se mai păstrează până în zilele noastre este acesta din Bulci situat la câțiva kilometri de acela din Căpâlnaș. Amplasat tot în mijlocul unui parc, cu specii rare de arbori seculari, pe malul Mureșului, castelul din Bulci este unul dintre cele mai vaste din Banat, ambele fațade fiind marcate de câte o terasă și având sculptate în basorelief blazonul familiei Mocioni. Lângă castel - al cărui corp

central etajat are o frumoasă sală de arme, cu un splendid șemineu - Antoniu Mocioni de Foen a zidit o elegantă biserică precum și o școală pentru elevii din sat.

Domeniul din Bulci a fost cumpărat în 1858 de către Antoniu Mocioni de Foen de la baronul Fechtig-Fechtenberg, cel care a clădit și castelul, împreună cu moșiile Bata, Țela, Bruznic, Ohaba Sârbească și Pusta Sânt Paul din comuna Curtici, județul Arad. Pentru achiziționarea domeniului, Antoniu Mocioni de Foen a împrumutat, în 1854, 135 000 de florini, cu o dobândă de 6%, de la Fondurile naționale sârbești, în 1872 reușind, în urma exploatarea rațională a moșiilor sale, să-și lichideze datoria. Tot el a început construirea mausoleului familiei din comuna Foeni, județul Timiș, unde sunt înmormântați cei mai de seamă reprezentanți ai Mocioneștilor. Prin testamentul său din 30 noiembrie 1890, Antoniu Mocioni de Foen a lăsat domeniul Bulci moștenire primului său fiu, Zeno (1842 - 26 iunie 1905), urmând ca acesta să-i plătească fratelui sau Victor (1845 - 8 mai 1904) - care și-a petrecut viața în străinătate - o rentă anuală de 10.000 de florini aur.

În timpul ultimilor doi proprietari, Antoniu Mocioni de Foen și fiul său adoptiv Ionel Mocioni-Stârcea (16 mai 1909 - 1992), castelul din Bulci a cunoscut o viață mai intensă, aici venind des regele Carol al II-lea, al cărui maestru de vânătoare era Antoniu Mocioni. După 1940 au fost amenajate camere speciale pentru Regina Mamă, Elena și regele Mihai I, care va primi în 1943 - de la Ionel Mocioni-Stârcea - castelul de la Săvârșin, aflat în apropierea domeniilor Mocioneștilor, vizitându-l des pe castelanul de la Bulci, care era și mareșal al Palatului Regal. **În 1947 - ca urmare a procesului membrilor Partidului Național Țărănesc - Ionel Mocioni-Stârcea va fi arestat și condamnat la ani grei de închisoare iar castelul va fi naționalizat și transformat, în 1949, în sediu al GAS, ulterior amenajându-se aici un Preventoriu TBC, destinație pe care o are și astăzi.**

Heraldica familiei Mocioni

Printre piesele care reproduc însemnele heraldice ale acestei familii este și o cahlă găsită cu ani în urmă în sala bibliotecii Mocioni din castelul de la Căpâlnaș.

Piesa este realizată din faianță sub forma unui disc cu diametrul de 35 cm. Aceasta are în centru stema reunită a celor două ramuri a familiei Mocioni: de Foeni și de Tockay.

(continuare în pag. a 6-a)

(urmare din pag. a 5-a)

Bulci - vedere spre parc

Criteriul unu și patru semnifică curgerea neîncetată a vremii. Cortul și brațul cu halebarda îi reprezintă pe participanții la confruntările militare. Porumbelul, dorința de pace și liniște. (Pentru prezentarea unor însemne heraldice, a semnificației lor și a arborelui genealogic a Mocioneștilor, vezi: M. Dogaru, D. Stoi, A. Mureșan, I. Popovici, Heraldica în slujba cercetării istorice: Evoluția însemnelor heraldice aparținând familiei Mocioni, în Ziridava, XIX-XX, 1996, p. 395-402).

Dar cel mai trist lucru din stema familiei Mocioni o reprezintă coroana cu cinci perle, susținută pe ramura de stejar, care sugerează cele cinci lacrimi de sânge ale familiei: primii doi frați Mocioni, descălecați din Moscopolea la sfârșitul secolului al XVII-lea și sacrificați. Unul la Zenta, unul la Timișoara. De semilună au fost prizonieri, cu semiluna au luptat și tot ea le-a pus pe frunte aura eroică. Al treilea, Andrei Mocioni, stră-străbunul său, obținea de la Iosif al II-lea moșia de la Foeni, plătind-o cu sabia și cu peste șaptezeci de mii florini de aur. Aștepta diploma de înnobilitare. Trebuia să vină de la o zi la alta. Dar, în noiembrie 1782, un glonte, scăpat prin geamul administratorului moșiei, i-a răpit viața. Și diploma s-a dat fiilor săi în iarna lui 1783. Al patrulea, Lucian, ucis în 1854, la abia douăzeci și opt de ani. Al cincilea, Petru Mocioni, fratele cel mai mare al buncului său. Și iată că, în 1858, s-a împlinit ultima perlă a stemei ... Cinci perle, cinci morți, cinci lacrimi de sânge.

Căpâlnaș

Mai aproape de Birchiș decât de Bulci, se află Căpâlnaș, unde, seniorul Ion Mocioni de Foeni a cumpărat pentru fiica sa, Caterina, încă un castel, cu tot domeniul, aparținând grofului Zechy, după ce aceasta se căsătorește cu renumitul conte Mocioni Mihai, vărul ei primar din Tockay - nordul Ungariei, cealaltă ramură a Mocioneștilor, pornită din Mihaiu întemeietorul liniei de Mocioni.

Dacă am mai adăuga acestuia și castelul din Macea, atunci, pe bună deptate, putem vorbi de cea mai densitate de castele pe mp de la noi din țară, aparținând unei singure familii.

“Castelul de la Căpâlnaș era cunoscut ca și “Micul Trianon”, pentru că meșterii italieni care l-au construit l-au făcut în stilul castelului de la Versailles. Când intri pe poarta mare, a actualului Spital de Psihiatrie, și se ridică în fața ochilor o clădire înaltă, care și-a păstrat o parte din frumusețea de odinioară.

În fața castelului de la Căpâlnaș, este o fântână cu un cerb maiestuos din piatră, ca la castelele din Franța, iar în spate, parcul de opt hectare este o adevărată oază.”

Căpâlnaș - terasa castelului

Amintiri despre o dinastie românească

“Toată familia mea și-a câștigat pâinea muncind la baronul Mocioni”, povestește lăcrimând, baci PATRU BROANCĂ din Bulci. “Eu am fost fecior în casă, un timp scurt, cam șase luni, până am plecat în armată. Acolo, la Galați, la marină, am și aflat peste câteva luni parcă prin aprilie 1943, că Excelența Sa, baronul de Mocioni, a murit, cetind ediția specială a ziarului local. Tata a fost paznic de vânătoare, iar moșul meu, cocisparadiș, pentru cei de astăzi - care-s mai tineri - vizitiu. Îi căra pe domnia sa peste tot, de la un castel la altul. Pleca de la Bulei, în caleașca trasă de patru cai albi ca spuma laptelui. Trecea, mai întâi, pe la Birchiș, la unchiul Alexandru și mătușa Elena, apoi pe la unchiul Eugen și verișorii de la Căpâlnaș, iar de-acolo la Castelul Regal de la Săvârșin. Excelența Sa cânta atât de frumos, la pian, că toată lumea se minuna de unde scoate atâta armonie. Iar baronul se lăuda întotdeauna cu niște partituri de la unchiul său Alexandru

Căpâlnaș -
„Micul Trianon“

de Birchiș, care avusese mare simțire pentru muzică. Mocioni avea pentru fiecare câte un loc de muncă, bine plătit, în așa fel ca țărănul să fie mulțumit. Un fecior în casă era plătit cu 150 lei, leul având atunci valoare, nu ca și astăzi. Pe deasupra, fiecare beneficia de trei sferturi de lanț de pământ, gata pregătit: arat, semănat, trebuia numai să-l prășești și să-ti duci recolta acasă, la care se mai asigura și transportul, cu utilajele de la castel. Slujbașii mai primeau 100 kg de grâu, 50 kg porumb, 50 kg orz, 1 metru cub de lemn, lunar.

Quat erat demonstrandum

În pădurea mocioneștilor

Pădure deasă, seculară, cu arbori înclinându-se pioși unul înaintea altuia, ca într-un ritual creștin. Masă întinsă, veselie și cântece. Prieteni. Vorbe frumoase de mulțumire pentru domnul Ioan Guțu, primarul comunei Birchiș, pentru domnul profesor Iulian Frențiu, directorul școlii din Căpâlnaș și pentru domnul director, inginer Vergiliu Bunescu, cei fără de care floarea ospățului ar fi lipsit de la bucuria zilei. Clipe de liniște, prilej pentru concluzie: **viciul fundamental al ființei omenești este a dori.** Când omul se dumirește, este prea târziu. Cuvântul Ecclesiastului nu-l mai poate ajuta, nici măcar mântui. “A venit în zadar și se duce în întuneric și în întuneric numele lui va fi învăluit.”

Ochiul vremii

Caligula îi obliga pe invitați să bea din vasul calului său

Împăratul roman Caligula a uimit lumea prin faptele sale, produse ale unei minți bolnave. El a intrat într-o ridicolă nemurire prin pasiunea pe care a avut-o față de calul său, Inciatus. Acest cal era socotit un înalt demnitar al Imperiului, iar romanii, indiferent de rang, trebuiau să se prosternă și să-și lipească fruntea de copita lui. Inciatus locuia într-o incintă de marmură, se hrănea dintr-o iesle de fildeș sau din vase de aur, avea gardă personală și sclavi care-l deserveau permanent, iar în public apărea învelit în purpură și împodobit cu perle. Caligula îl „invita” deseori pe Inciatus-la masa lui, servindu-l personal cu orz și vin dintr-o cupă din care el însuși băuse înainte, ceilalți invitați fiind nevoiți să bea resturile calului. Cei care refuzau să bea, riscau să-și piardă viața. Ascensiunea politică a lui Inciatus s-a oprit chiar înainte de a fi promovat la demnitatea de consul, ca urmare a asasinării lui Caligula.

Stefan TOMOIOAGĂ
Redactor-șef "Foaia Săcălăzului",
a Trustului de Presă "Magazin"

Ipoteze inedite

Tăblițele de aur de la Sinaia și Regele Carol I

(urmare din numărul anterior)

Regele dăduse totuși ordin înainte de topire ca tăblițele să fie copiate în plumb. Din acestea mai sunt vreo 35 de bucăți la Muzeul Național. Un inginer silvic amator de artă a reușit să copieze și el câteva plăcuțe în cositor, pe nume Vasile Al. Ionescu, tot la Fabrica de Cuie din Sinaia, unde s-au făcut și copiile în plumb.

O altă parte a tezaurului s-a găsit și pe râul Pelișor, doar că aici erau și tăblițele de cupru. Se presupune că o parte au rămas la Mănăstire, o parte au fost duse cu tezaurul la Moscova, o altă parte s-a găsit în capitalele europene, o parte ar mai putea fi în seifurile Băncii Naționale a României.

Asemenea arhive s-ar mai afla în apropiere de Sarmizegetusa și la Mănăstirea Tismana.

Stefan APENESCU
Mizieș-Bihor

Un gând de la Paris, trimis de părintele paroh Constantin Târziu

Nenăscuți de aceeași mamă pământească, dar născuți a doua oară prin apă și prin duh, pe mama noastră cerească în sfânta biserică ortodoxă română, devenind frați într-u' Hristos, la înmormântarea mamei părintelui Constantin Târziu a binevoit să fie în rugăciune Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, însoțit de Mitropolitul Moldovei, Mitropolitul Olteniei, Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale, Arhiepiscopul celor două Americi, Arhiepiscopul Ioachim Băcăuanul, și alți trei arhierei, episcopi, vicari care au săvârșit slujba înmormântării celei care a fost Marioara Târziu, născută Tulea, din Belinț. La 29 de ani de când părintele Constantin Târziu a ajuns în libertate, în ziua de 13 iulie 1980, lăsându-și mama și familia plângând în Belinț, tot în această zi de 13 iulie, dar a anului 2009, mama părintelui Constantin a părăsit lumea aceasta pământească, trecând în libertatea cerească a lui Dumnezeu, lăsându-și fiul, nepoții, frații plângând, îndurerați de plecarea ei. Nu poate exista pe Pământ o bucurie mai mare pentru cei care rămân, nu poate exista o mai mare binecuvântare de la Dumnezeu pentru cei care sunt în jurul leagănului unde odihnește trupul celei care pleacă, decât binecuvântarea Întâiului Stătător, Păstorul cel bun, Prea Fericirea Sa Daniel, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Numele Marioarei Târziu a fost pecetluit odată cu resfințirea catedralei Ortodoxe Române de pe tîpsia pământului românesc în capitala luminilor din cartierul latin al comunei din Paris.

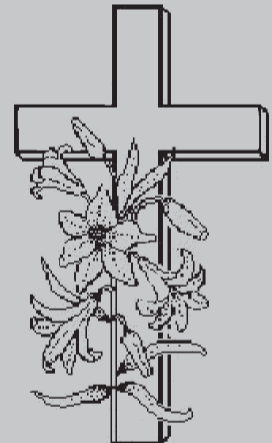
Dumnezeu s-o odihnească cu dreptii, iar Prea Fericirii Sale și tuturor care au vărsat o lacrimă, Dumnezeu să-i răsplătească. Amin.

Cu acest prilej, părintele Constantin ne-a transmis câteva versuri din dragostea și dorul său pentru scumpa țară a Banatului:

“Copile mai deschige-o ușă
Măcar așa, din când în când,
Și la căsuța-n care-n noapce,
Doi ochi de mamă amar ce plâng.

Fii blând ca în copilărie,
Și spune-i două vorbe bune,
Și mamei care ce-o crescut
Și care ce-o adus pe lume...

Duce l-a ea copile dragă,
Până mai ai la cin' te duce,
Și până când n-apuci să ai
În loc de mamă, o biată cruce.”

Ion TRAI

Secretar general al Asociației Presei Rurale din Banatul Istoric

Umbră ești

Se-ascunde vara sub umbră de nuc,
I-e cald și clipei trecătoare,
Ești singur ca-ntr-un cuib de cuc,
Părerile de rău se coc la soare.

Și umbră ești și-n umbră umbra trece
Chiar și în vara cea dogoritoare,
Și rece ești și tot devine rece,
Și nici un gând nu te mai doare.

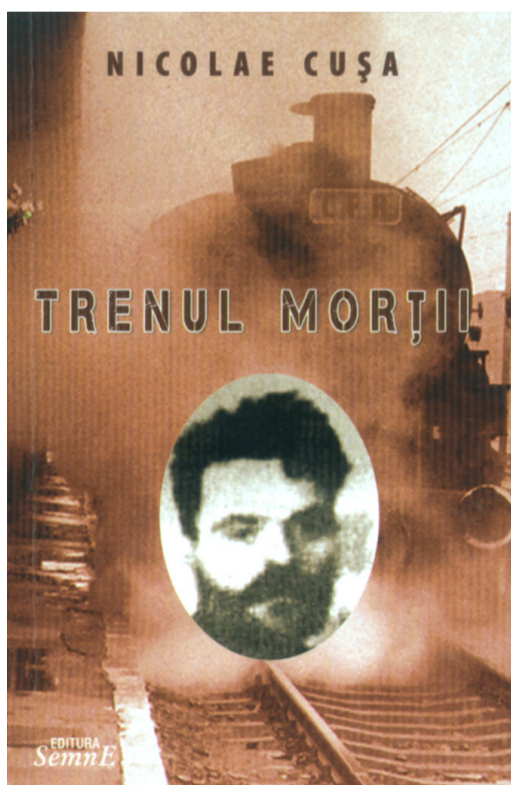
Praful pe toate zace așternut,
Și soarele se-oprește toropit,
Îți pare că o viață ai avut,
Sau e un vis din care te-ai trezit ?

Rămâi cu tine, veșnic efemer,
Purtându-ți trupul ca pe-o colivie,
Ești pe pământ sau ești în cer,
Acela ce ești tu, nimeni nu-l știe.

Dar totul trece. S-a întunecat,
Din nori cad picuri grei de ploaie,
Și sufletul din nou l-ai ferecat
Și nici plouându-l ploaia nu-l înmoaic.

Victor ENACHE
Timișoara

Carte frumoasă, cinste cui te-a scris !

Am primit la redacție noul roman “Trenul morții”, semnat de scriitorul Nicolae Cușă. Cartea, apărută sub egida Asociației revoluționarilor: “Revoluția din 1989”, este închinată eroului anticomunist Vasile Nițu.

Nicolae Cușă este membru al Uniunii Scriitorilor din România, și autorul romanului “Armatolul”, pentru care a primit “Marele Premiu” din partea Trustului de Presă “Magazin”.

Ionuț PETROMAN

Un gând

Un gând amarnic și pios
Mă-ncearcă azi, în miez de noapte,
Se-nalță drept, deși sfios,
Pe cercul mândru dintre șoapte.

Ascult un murmur printre stele
Ce se ridică majestuos
- E-o melodie-a ființei mele
Ce cânt-un imn miraculos -

Cu cine oare împreună
Se roagă-ai mei strămoși de-o viață,
Cu cine oare se adună
Să fie ei acum de față?

Ca să-mi întindă o aripă,
Aștept flămând această clipă!

prof. Aurel Jicman - Timișoara

Mândră țară îi Banatul !

Întâlnire cu istoria presei

Laudabilă și inspirată a fost alegerea Muzeului Presei din Jimbolia ca loc de întâlnire a reprezentanților presei rurale din Banatul istoric din 29 iunie 2009. Nici nu se putea găsi un loc mai adecvat cu săli pline de mărturii ale trecutului și prezentului din domeniul presei române de pretutindeni. Fondatorul acestui muzeu nu a fost altul decât regretatul om de cultură, scriitorul jimbolean Petru Stoica, care în această primăvară, s-a înălțat la plaiurile mirifice ale CREATORULUI.

Aici se pot vedea utilajele tipografice specifice din secolele trecute: mașină de imprimat, proiector, aparat de fotografiat din prima generație de când s-a inventat fotografia, dar cele mai remarcabile sunt ziarele din toate timpurile și de pretutindeni, în sute și sute de titluri. Întâlnirea noastră a celor care ne străduim să așternem cu modestie și discernământ slove pe micile sau pe marile publicații rurale, a fost un bun prilej pentru gazde de a-și îmbogăți colecția cu aceste foi din diferite localități ale Banatului Istoric. Inițiativa acestei întâlniri a fost a domnilor: Ioan Traia de la Muzeul Satului Bănățean, secretarul Comitetului Asociației Presei Rurale și a președintelui acesteia, scriitorul Vasile Todi, care totodată conduce și Trustul de Presă "Magazin".

Aș putea spune că a fost, fără să exagerez câtuși de puțin, o întâlnire de suflet, de prietenie și de ce nu și de speranțe pentru viitorul acestei activități jurnaliste la sate. Satul și țăranul reprezintă obârșia oricărei nații. Ce frumos și tulburător au scris despre viața satului și a țăranului Creangă, Sadoveanu, Rebreanu, Slavici, Marin Preda, Zaharia Stancu și aș putea continua cu marii

poeți ai neamului. Mă bucur nespuse de mult că s-a extins această activitate în multe sate bănățene. Capăt de afiș rămâne în acest domeniu publicația „Suflet nou” din Comloșu Mare – fondată din 1934, urmată de celelalte creații de după revoluția din 1989; „Cenăzeanul” - Cenad, „Lumina Satului” – Giroc, „Vatră Nouă” – Giarmata Vii, „Vatra Satului” – Ferendia, „Foia Săcălazului”, „Opinia” – Săcălaz, „Lumină lină” – Gătaia, „Medveșanul” – Urseni, „Curierul de Moșnița Veche” etc.

Puțini dintre cititorii noștri știu că unele publicații sunt citite și în alte țări din Europa, America, Australia și chiar în Africa de sud cum este cazul revistei din Comloșu Mare: 25 de județe, 22 de țări, 6 continente (Europa, Australia, America de nord, America de sud, Asia și Africa de Sud).

Dezbaterile din această întrunire au fost deschise, principiale și realiste, desprinzându-se câteva direcții în care trebuie acționat: - găsirea unei locații pentru sediu pe teritoriul județului; - extinderea prin primirea de noi membrii din Banatul Istoric (din Voivodina și Ungaria de sud); - editarea unei publicații a Asociației; - întâlniri cu cititorii cât mai frecvente. S-a convenit ca următoarele întâlniri să fie în jurul datei de 20 septembrie, când vom ști și numărul exact de publicații și localități care aderă la Asociația Presei Rurale din Banatul Istoric. În final s-a desprins concluzia că această activitate de suflet și de pasiune este îmbrățișată tot mai mult și agreată de cetățeni, dovadă fiind că în unele localități apar deja mai multe publicații. Exemplu: în Giroc sunt deja cinci titluri, Săcălaz două, Giarmata Vii două. Am plecat cu toții de la această întrunire cu satisfacția sufletească, suntem noi și mai sensibili, că peste ani și ani în Muzeul Presei de pe strada Lorena din Jimbolia, urmașii noștri vor găsi dovezi ale existenței noastre și ale existenței lor pe aceste meleaguri încărcate de istorie.

Ghiță BLEJUȘCĂ

„Foia Săcălazului, Trustul de Presă "Magazin"

Poeți ai Banatului

Tânquială de pomenire

Ionel Iacob BENCEI

MOTTO:

„Fiecare pasăre pe limba ei piere”

Scoală Lae, scoală Lae,
„Geniu, flacăra, văpaie...”
Să vedz țara cum arată;
Cum n-o fost ea nișiodată:
Șe cutrămure, potoape,
Îs și năvăliri dă ape;

Scoală-ce și vedz c-avem
Birturi mulce cu harem;
Avem trîntori, bișnițari,
Se au mărși și au dulari;
Avem droguri și piștoale.
N-avem șe băga în oale,
Nu că nu-i în prăvălie,
Da'ii scump. Acu o mie
Îi ca suta a dă lei
Dă pîn anii '73.

Cu „Bălcescu” ăl pogan
Luam o paclă dă duhan
Sau cu suta a pogană
Patru ouă dă găigană.
Avem bănși d-ăle d-o mie
Să le puni la pălărie
Și să strînji întruna: Ura!
Jios guvernul! Jios structura!
Poace fac d-un milion
Să ne șcerjem la... Pardon!

Începuturile capitalei noastre

De locul unde e azi Timișoara, sau în nemijlocita ei apropiere, a fost în epoca romană, castrul militar Zambara, Zurobara. Pe tabula Peutingeriană, localitatea Zambara e ceva mai pe nord de Timișoara de azi, cam pe unde e comuna Gearmota.

În timpul năvălirilor barbare, mai ales sub Avari, în locul castrului Zambara, care se ruinase, se ridicase localitatea Beguey -, numire luată la râul Beghei. Românii au păstrat vechea numire a Beghei, ceea ce e încă o dovadă despre continuitatea elementului roman în aceste ținuturi. Localitatea s-a numit Timișoara, deși era pe apa Begheiului, pentru că în evul mediu, Begheiul de cele mai multe ori e numit Timiș. Cele două râuri, Begheiul și Timișul, nu-și aveau o albie precisă, ci mai multe locuri se împreunau, dând naștere la mlaștini, ramificații de ape, ținuturi inundabile, insule. Locul unde s-a zidit centrul militar important Zambara, mai apoi Beguey, a fost ales din motive și calcule strategice și nu la întâmplare, fiind situat la confluența Timișului Mare, cu Begheiul sau Timișul Mic, iar în jur înconjurat de mlaștini, păpuriș, brațe de apă curgătoare. Era deci un loc potrivit pentru o rezistență militară.

Date anterioare anului 1000, referitoare la Timișoara, nu avem, întrucât orașul principal din Banat, mult timp, chiar și după anul 1000, era Cenadul. În Cenad era pe la anul 1047 o episcopie catolică, ridicată pe ruinele credinței ortodoxe bizantine.

Lili CAREBIA

Redactor-șef „Jurnalul de Coșteiu”, al Trustului de Presă „Magazin”

Am primit recent periodicul de opinie și informare socio-culturală „Cenăzeanul” - anul XVI, nr. 3 - 2009, revistă membră a Asociației Presei Rurale din Banatul Istoric. Bine rubricizat, periodicul se bucură de semnături consacrate: Gheorghe Doran, Alexandru Jurcan, Milenco Iancov, Gheorghe Anuichii, Dorin Dronca

JIMBOLIA 2009

Conducerea Asociației Presei Rurale din Banatul Istoric, alături de membrii Biroului Director, după o ședință ținută la Muzeul Presei din orașul Jimbolia